

ПРИЧИНОК ДО АНОМАЛІЇ ДОГОЛОВНОЇ БЮЧКИ СПІЛЬНОЇ І ВНІШНОЇ (ARTERIA CAROTIS COMMUNIS ET ARTERIA CAROTIS EXTERNA) У ЧОЛОВІКА

ПОДАВ

ДР. МАРІЯН ПАНЬЧИШИН.

Серед секційного матеріалу до анатомічних вправ для студентів медицини замітив я дуже рідку, а досі неописану аномалію в галузях, що виходять від доголовної спільної бючки (*arteria carotis communis*); цей випадок лучився у мушчини в середнім віку, який помер в тут. загальнім шпиталю на туберкульоз легенів.

В часі preparatoції околиці правого доголовного долика (*fossa carotica*) завважав я повисше половини передного краю груднично-дужково-соскуватого мяза (*m. sternocleidomastoideus*) три великі бючки, які перебігають в доголовнім напрямі до себе рівнобіжно. Одна з них, найбільше відохребетно положена, це доголовна бючка внутрішня (*arteria carotis interna*), обі інші положені відчеревно супроти себе, та супроти доголовної бючки внутрішньої заосмотрують простір доголовної бючки внішньої (*arteria carotis externa*).

В анатомічній літературі не найшов я ніде описаної такої самої неправильности ані у чоловіка, ані у звірят і тому заслугує вона на занотування.

Передовсім заслугує у цім випадку на увагу коінциденція неправильного поділу спільної бючки доголовної (*arteria carotis communis*) з неправильністю відходу головних галузей луку аорти. Іменно існує тут найбільша безіменна бючка (*arteria anonyma maxima*). З луку аорти виходять в доголовному напрямі тільки дві нерівні галузи; права більша, то найбільша бючка безіменна і ліва менша, то ліва піддужкова бючка.

Остання бючка перебігає і ділиться правильно. Найбільша бючка безіменна, $\frac{1}{2}$ цтм. довга, за держакком грудниці (*manubrium sterni*) ділиться на ліву спільну бючку доголовну (*arteria*

carotis communis sinistra) і на безіменну буючку (arteria anonyma). Перебіг лівої спільної буючки доголовної як звичайно у знаних випадках аномалії, де існує найбільша безіменна буючка. У тім випадку безіменна буючка, 1 цтм. довга, ділиться у входу до огруддя (apertura thoracis superior) на праву спільну буючку доголовну (arteria carotis communis dextra) і праву піддужкову буючку (arteria subclavia dextra).

Права спільна буючка доголовна перебігає від входу до огруддя в звичайний спосіб аж до висоти горішного бігуна правого плату щитової залози. В тім місци видає вона сильну буючку, яка становить спільний пень для щитової горішної буючки (arteria thyreoidea superior), язикової буючки (arteria lingualis) і внішньої щелепної буючки (arteria maxillaris externa). 1 цтм. повисше цего місця, себто на висоті перстінного хрящика (cartilago cricoidea) ділиться вона на внутрішню буючку доголовну (arteria carotis interna), і інший пень, який віддає гортанню буючку (arteria laryngea), піднебінну (arteria palatina), потилишну (arteria occipitalis), ушкову (arteria auricularis), щелепну внутрішню (arteria maxillaris interna), лицеву поперечну (arteria transversa faciei) і вискову (arteria temporalis).

В такий спосіб знаходяться в правім горішнім шийнім трикутнику (trigonum cervicale superius) три майже рівні прорізом буючкові пні, положені в стрілковій площині один за другим; відчеревний, середний і відохребетний; перший відділюється від спільної буючки доголовної низше, середний і відохребетний висше. — Всі ті три буючкові пні перебігають рівнобіжно і підходять під лук утворений двуголовим (m. biventer) та писальцево-язульковим мязом (m. stylohyoideus).

Відчеревний і середний буючковий пень заосмотрують проріст доголовної буючки внішньої, відохребетна буючка це доголовна буючка внутрішня.

Відчеревний буючковий пень біжить з початку поземо, в напрямі до переду і дещо до середини, аж до горішного бігуна щитової залози, звідси змінює напрям на зовсім прямовісний до кінця більшого ріжка язулькової кости (cornu maius ossis hyoidei). В місци зміни напрямку, то є над щитовою залозою, відділюється від него під простим кутом галузка призначена для щитової залози, груднично-дужково-сосковатого мяза і перстінно-щитова буючка (arteria thyreoidea superior і arteria cricothyreoidea). В прямовіснім доголовнім перебігу, від горішного краю щитової залози до язулькової кости, перебігає зга-

даний бючковий пень вздовж правої пластини щитового хрящика і оболони щитово-язулькової незначно есовато зігнений, по дорозі перехрещується з горішною гортанною бючкою, від якої лежить на вні. Довжина цього пня аж до кінця більшого ріжка язулькової кости виносить 5 цтм. На кінци більшого ріжка язулькової кости розділюється цей пень на три галузки, а саме: язулькову бючку (*arteria hyoidea*), язикову бючку (*arteria lingualis*) і щелепну бючку внішню (*arteria maxillaris externa*). Перебіг цих бючок нормальний.

Середній бючковий пень лежить своїм початком на переді і легко до середини від відохребетного пня, дальше в стрілковій площині з обома іншими бючковими пнями, рівнобіжно доходить до задної мишиці двуголового мяза (*m. biventer*) і писальцево-язулькового мяза (*m. stylohyoideus*) майже в їх половині, переходить на їх внутрішню сторону між писальцево-язульковим мязом (*m. stylohyoideus*) і писальцево-язиковим мязом (*m. styloglossus*), доходить до кінця писальцевого вирістка (*processus styloideus*), окружує його, а по внутрішній стороні його входить у позавилишний долик (*fossa retromandibularis*), де по перебігу около 2 цтм. розпадається на свої кінцеві галузки. В середині межі початком цього пня а місцем перехрещення з двуголовим мязом видає цей пень горішню бючку гортанну (*arteria laryngea superior*), яка перебігаючи до переду, перехрещується з відчервним пнем і дальше перебігає звичайно. В місці перехрещення середного пня з двуголовим мязом відходять: потилична бючка (*arteria occipitalis*), горляноква бючка догірна (*arteria pharyngea ascendens*) і кілька горлянкових бючок (*arteriae pharyngeae*) призначених для заосмотрення горлянкових мязів, від того місця до писальцевого вирістка (*processus styloideus*) горлянкові бючки (*arteriae pharyngeae*), ушкова бючка задня (*arteria auricularis posterior*), та груднично-дужково-сосковата бючка (*arteria sternocleidomastoidea*), а повисше писальцевого вирістка щелепна внутрішня, вискова і поперечна лицева (*arteria maxillaris interna, temporalis i transversa faciei*).

Особливість цього випадку лежить: 1) в істнуванні безіменної бючки найбільшої (*arteria anonyms maxima*) одної з найчастіших аномалій судин, побіч 2) скороченої правої доголовної бючки спільної. Подібну аномалію описали: Quain, Dubreuil, Hyrtl, а Quain найшов її на 295 випадків 5 разів. 3) Спільна бючка доголовна права ділиться на висоті горішньої границі дишиці на 3 пні.

Такої аномалії досі ніхто не описав. Вправді описували: Tandler і Rojecki (гл. Livini часть анатомічно-порівняна) у малп Primates (Catarhini) і Prosimiae, спільний бючковий пень для щитової горішньої, язикової і щелепної внішньої бючки, який ними названий „truncus thyreo-linguo-maxillaris“ виходить від внішньої бючки доголовної, а Livini в своїй монографії згадує, що така аномалія як існує у малп, моглаб заістнувати і у чоловіка, але в нашім випадку „truncus thyreo-linguo-maxillaris“ (наш відчервний пень) відходить від доголовної бючки спільної, а не, як описали у малп Tandler і Rojecki, від доголовної бючки внішньої. Livini не найшов, на 200 розсліджуваних собою випадків доголовних бючок у чоловіка, ані разу подібних відносин розділу бючок, як описують у малп Tandler і Rojecki. Старші анатоми (Kraus, Henle, Quain, Burns) не згадують ніде про спільний пень для щитової, язикової і внішньої щелепної бючки (truncus thyreo-linguo-maxillaris) у чоловіка.

В який спосіб така аномалія моглаби повстати — відповідь трудна. Не вдоволяє нас тут морфольогія; мимо численних порівняно-анатомічних праць над розвоєм доголовних бючок (Hochstetter і Tandler), справа розвою бючок, які відходять від доголовних бючок, досі не є ще рішена. Щоби вияснити спосіб повставання аномалії, як вище описана, мусілиб ми прийняти теорію Gegenbauer-а, по думці якої повстають бючкові аномалії через сильніший розвій правильно існуючих получень (anastomoses) в подібний спосіб, як це діється в експерименті, коли підвяжемо одну з бючок, які доходять до того самого простору. В відношенню до цього випадку требаби прийняти в плодовім життю: а) існування неправильного початку щитової бючки горішньої, а саме від доголовної бючки спільної; б) існування спільного бючкового пня для язикової і щелепної бючки внішньої; в) прийняти получения (anastomosis) за посередництвом галузок язкулькової бючки (arteria hyoidea), яка може відходити раз від щитової бючки (9%), иншим разом від спільного пня язикової і щелепної бючки внішньої (10%) між згаданими бючками. Близше нам невідомі причини, може більше тиснення крови (близкість серця) спричинили сильніший розвій язкулькової бючки та її анастомози зі спільним пнем для язкулькової і щелепної бючки внішньої, а в наслідок того зникло получения того пня з доголовною бючкою внішньою. По думці того здогаду щитова бючка виходить від доголовної бючки внішньої як початок відчервнього пня нашого випадку, а продов-

женням того пня, від горішного краю правого плату щитової залози до язкульової кости, булаби язкульова буючка. Ще один здогад є можливий; Poirier описує додаткові щитові буючки (*arteriae thyreoideae accessoriae*), які дуже рідко трапляються, а які відповідають жилам тої самої назви. Буючки ті творять безсумнівно получення зі щелепною буючкою горішною. Такою додатковою буючкою щитовою булаби в цім випадку початкова часть відчеревного пня, від початку *arteria carotis communis* до щитової залози. Продовження цего пня від горішного краю щитової залози до язкульової кости булаби щитовою буючкою.

Останна буючка мусілаби у плоду, у початковім періоді, виходити як галузка *truncus thyreo-linguo-maxillaris* від доголовної буючки внішньої, щоби відповідала відносинам описаним у *Primates* і *Prosimiae*, а в наслідок сильнішого розвою додаткової щитової буючки задержав сам початок *truncus thyreolinguomaxillaris* звязь з доголовною спільною буючкою.

